

Barmhartig leven in crisistijd

1. Inleiding

Bijbel

Matteüs 25: 31-46 | Jesaja 58

Beeldend (1)

Meester van Alkmaar, *De Zeven Werken van Barmhartigheid* (1504):

Waarom deze afbeelding?

Dit is een van de bekendste afbeeldingen van de werken van barmhartigheid. Het is in feite een beeldverhaal: voor elk van de werken een aparte afbeelding. Twee dingen vallen op. Allereerst: het gaat om gewone stadstaferelen. Vervolgens: op nagenoeg elke afbeelding komt in het publiek één en dezelfde persoon voor die qua kleding wat uit de toon valt; hij bekijkt wat er gebeurt, éénmaal kijkt hij je als kijker aan.

Link

<https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/SK-A-2815>

Toelichting

In het boekje bij de serie podcasts, *Barmhartig leven*, gaat Marleen Hengelaar-Rookmaker op de afzonderlijke panelen in.

Je kunt ook hier kijken:

<https://www.artway.eu/artway.php?id=778&lang=nl&action=show&type=current>

Beeldend (2)

Laurenskerk te Rotterdam, fotoserie rond de Werken van Barmhartigheid

Waarom deze afbeelding?

Het schilderij van de Meester van Alkmaar hierboven plaatst de Werken van Barmhartigheid in een Hollandse stad rond 1500. Deze fotoserie toont de Werken van Barmhartigheid in een Nederlandse stad uit het eerste kwart van de 21ste eeuw. Waar en wanneer je ook leeft, de Zeven Werken zijn altijd actueel.

Link

<https://gersrotterdam.nl/verhalen/opinie/644/de-zeven-werken-van-barmhartigheid>. De foto's zijn opgenomen in een blogtekst.

Muziek

Heinrich Schütz, *Seid barmherzig, SWV 409*

Waarom deze muziek?

Is 'barmhartigheid' een soort 'goed doen'? Wij doen goed aan iets of iemand? aan pechvogels, zielenpieten, minderbedeelden, dubbeltjes die toch nooit een kwartje zullen worden? In Lucas 6, 36-42 wordt 'barmhartigheid' door Jezus' van stevige kanttekeningen voorzien (denk: balk en splinter).

Heinrich Schütz zette die woorden in de eerste helft van de 17de eeuw op muziek. In zijn eigen woorden: hij heeft de taal van de Bijbel – in zijn geval de Luthervertaling – *in muziek* overgezet. Er zit dus niet alleen een muziekje bij de tekst, maar de tekst zit ook *in* de muziek. Schütz doet dat vanuit de opvattingen van zijn tijd en cultuur: muziek die vanuit de tekst en de tekstinhoud is geschreven, een beeldend spel tussen een instrumentaal ensemble en de stemmen van twee koren.

Geluidsopname

<https://www.youtube.com/watch?v=ArTtwvdfTA> (door Cantus Köln o.l.v. Konrad Junghänel)

Tekst en korte informatie:

[http://www0.cpd.org/wiki/index.php/Seid_barmherzig,_SWV_409_\(Heinrich_Sch%C3%BCtz\)](http://www0.cpd.org/wiki/index.php/Seid_barmherzig,_SWV_409_(Heinrich_Sch%C3%BCtz)). Voor wie belangstelling heeft: hier kan ook de bladmuziek worden gedownload.

Tekst (1)

*'Ons contact met Christus slingert heen en weer tussen het 'Houd me niet vast' (het woord tegen Maria Magdalena) en het 'Kom nu maar met je vinger' (het woord tegen Thomas). We mogen hem niet aanraken als we hem onderweg naar zijn Vader willen ophouden, als we hem ons willen toe-eigenen. We mogen en moeten hem aanraken bij zijn terugkeer, bij zijn 'tweede terugkeer', die al hier en nu in de 'onaanzienlijksten' begint en zijn hoogtepunt bereikt op het moment dat zijn tot dan toe anonieme aanwezigheid in de onaanziendijksten als bewijs wordt opgevoerd: 'Ik verzeker jullie, alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mij gedaan.'*¹

Waarom deze tekst?

De Tsjechische priester en hoogleraar Tomáš Halík schreef een boek onder de titel *Raak de wonden aan*. Hij neemt zijn uitgangspunt in de geschiedenis van de ongelovige Thomas. Heel kort samengevat zegt hij in dit boek: De opgestane Heer is te herkennen aan zijn wonden. 'Ik hoor Gods spreken in de wonden van de wereld.'² Het citaat staat op het einde van dit boek.

Tekst (2)

'Het gaat in diaconie niet alleen om barmhartigheid, maar ook om gerechtigheid. Het helpen van mensen in nood vraagt om het bekritisieren van de structuren die sociale ongelijkheid en onrecht in stand houden'.³

Waarom deze tekst?

De Werken van Barmhartigheid veranderen ook onszelf.

Verhaal

Nacht en dag

Een rabbi vroeg aan zijn leerlingen: 'Wanneer gaat de nacht over in de dag?'

De eerste antwoorde: 'Als ik een huis van een boom kan onderscheiden.' 'Nee', antwoordde de rabbi.

De tweede probeerde: 'Als ik een hond van een paard kan onderscheiden.' 'Nee', antwoorde de rabbi.

En zo probeerden de leerlingen de een na de ander een antwoord te vinden op de gestelde vraag.

¹ Tomáš Halík, *Raak de wonden aan*. Over niet zien en toch geloven. Utrecht 2018, 179.

² Idem, 180.

³ Thijs Tromp en Erica Meijers, 'Diaconaat als dienst aan de hoop. Theologische perspectieven op diaconale praktijken'. In: *Handelingen. Tijdschrift voor praktische theologie en religiewetenschap* 2020/2, 5.

Ten slotte zei de rabbi: 'Als je het gezicht van een mens ziet en je ontdekt daarin het gezicht van je broer of je zus, dan is de nacht voorbij en is de dag begonnen.'

Joodse legende

Waarom dit verhaal?

Omdat het hier, net als de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, gaat over de vraag 'Wie is mijn naaste'.

Lied

'Om voor elkaar te zijn uw oog en oor' / 'To be your presence'

Waarom dit lied?

Christus roept ons op zijn gezicht te zijn... door te zien wie niet gezien wordt, te horen wie niet gehoord wordt en te helpen wie zonder hulp is, door te troosten en te voeden, te bezoeken en te verzorgen.

Waar?

Het lied is te vinden in het Liedboek van 2013, nr. 973.